

Odpo­vědné zakázky zmírní negativa při výrobě textilu

Textil je typickým druhem zboží, které je možné pořídit s využitím aspektů sociálně odpovědného veřejného zadávání. Důraz tedy není kladen pouze na cenu, nýbrž je sledován též dopad dané zakázky na oblast zaměstnanosti, sociálních věcí či životního prostředí. Jako příklad dobré praxe pro inspiraci představujeme zadávací řízení realizované Ministerstvem práce a sociálních věcí. V předmětné zakázce šlo o to, získat plnění, při jehož výrobě byly dodrženy následující sociální podmínky: zákaz nucené práce, zákaz dětské práce, bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, platné pracovní smlouvy.

Možná si říkáte, že dodržení těchto podmínek je přece samozřejmé, nařízené mnoha předpisy, na jejichž dodržování se dohlíží. Jedná se však o komoditu, kde je v určité fázi její výroby samozřejmostí spíše porušení těchto (a mnoha dalších) podmínek než jejich dodržení. Příčiny jsou spojeny především s lokalitou vzniku takového výrobku. Výroba jako taková (šití, stříhání atd.) probíhá typicky v Asii, kde lze například dětskou práci vidět běžně na ulici. V továrnách, kam běžný člověk nedohlédne, se tak děje v rozsahu o to větším, ve dne v noci. Jinak tomu není ani v případě oděvů a textilu, který nakupujeme my, ať již jako jednotlivci, nebo jako veřejný zadavatel (stát).

Cena nemusí být směrodatná

Hodnotíme-li pouze cenu a při vymezování podmínek plnění jsme

lhostejní vůči okolnostem, za nichž pořizovaný výrobek vznikal nebo bude vznikat, je velká šance, že jsme podpořili výrobu s výskytem výše zmíněných problematických podmínek (tyto samozřejmě nejsou jediné problematické, nicméně vyvarujeme-li se těchto, často se současně vyvarujeme též dalších). Tím však neříkáme, že je nízká cena automaticky známkou toho, že při výrobě oděvu byly porušeny výše zmíněné nebo jiné problematické pracovní podmínky. Existují značky, které patří mezi levnější, a přesto jsou členy například nezávislé vícestranné iniciativy Fair Wear Foundation (FWF), jež na dodržování zmíněných podmínek dohlíží.

Současně také nelze říci, že je vysoká cena důkazem, že byl oděv vyroben eticky. Často může vysoká cena znamenat pouze to, že lidem stojícím za firmou, jež prodáván produkt zaštiťuje, nevadí jejich komfort na úkor těch, kteří na ji-

Markéta Matysíková
Petra Ingerová

Projekt „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“
Ministerstvo práce a sociálních věcí

Klíč k řešení situace drží především kupující. Nelze kritizovat pouze firmy, které výrobu jako takovou přesunuly do zemí s problematickými pracovními podmínkami. Často tak činí za účelem zajištění své konkurenceschopnosti v místním prostředí. Dohled na dodržování pracovních podmínek v místě výroby stojí pochopitelně čas, finanční prostředky a zapojení dalšího subjektu (za účelem provedení auditu). K vynaložení tohoto úsilí je nezbytné dodávající firmy motivovat dostatečnou poptávkou po takovém plnění. Na počátku musí tudíž stát změna uvažování na straně kupujícího, neboť – jak je známo – co nebudeme chtít pořídit, to se nebude ani vyrábět.

ném konci světa nestihnou spát. Tato problematika není snadno čitelná na základě ceny.

Základní údaje o předmětné zakázce na nákup textilu

Dodávky potravinové a materiální pomoci hrazené z Fondu evropské pomoci nejchudším osobám – II., Část 4: Textil; Česká republika – Ministerstvo práce a sociálních věcí; 14 mil. Kč bez DPH; nadlimitní zadávací řízení zahájené podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (ZZVZ).

Ze zadávací dokumentace

V souladu s § 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ zadavatel jako zvláštní podmínku plnění v oblasti sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky požadoval, aby bylo ve všech fázích výroby nabízeného textilu splněno:

„V souladu se směrnicí EP a Rady č. 2014/24/EU, zejména její přílohou X., jakož i standardy stanovenými úmluvami Mezinárodní organizace práce, zadavatel požaduje, aby výrobce nabízeného a dodávaného zboží, dodržoval při výrobním procesu minimálně následující: zákaz nucené práce, zákaz dětské práce, bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, platné pracovní smlouvy.

Příčemž výrobním procesem je míněna každá fáze výroby nabízeného textilu (tj. šití, pletení a jiné úpravy látek či jiných použitých materiálů nezbytné ke vzniku nabízeného finálního produktu). Požadované není zkoumáno ve vztahu k produkci použitého materiálu.“

Definice „výrobního procesu“ byla vytvořena pro účely tohoto zadávacího řízení. Nejedná se o definici upravenou právními předpisy či jakkoliv jinak obecně zaužívanou. Definovat, jak široce bude vnímán

Veřejní zadavatelé mají potenciál motivovat dodavatele k nastíněnému uvažování a být tak též dobrým vzorem jednotlivcům. Uzavírají smlouvy na finanční hodnoty, které již pro dodavatele mohou být dostatečným impulzem. Nelze nyní odhadnout, jak velký dosah může mít zapojení aspektů sociálně/společensky odpovědného zadávání (SOVZ) při veřejném/ sektorovém zadávání. Je však jisté, že sebemenší dosah je úspěch, a bude-li s aspekty sociálně odpovědného veřejného zadávání správně pracováno, jiný než pozitivní dopad „nehrozí“.

výrobní proces, bylo nezbytné. Výrobní proces může být chápán různě široce a zcela jistě obsahuje též jiné než uvedené fáze, které však zadavatel neměl v úmyslu u této veřejné zakázky sledovat. Dalšími fázemi je například fáze vzniku materiálu, fáze barvení, tedy taktéž důležité a vhodné k uplatňování aspektů SOVZ. U těchto fází je nicméně nutné sledovat odlišné problematické oblasti a ověřovat je prostřednictvím jiných dokumentů.

Zadavatel připustil zejména následující způsoby prokázání: i) doklad prokazující členství v organizaci Fair Wear Foundation; nebo ii) čestné prohlášení účastníka o dodržování požadovaných podmínek (zákaz nucené práce, zákaz dětské práce, bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, platné pracovní smlouvy) při všech fázích výrobního procesu nabízeného textilu (dále též jen „ČP“ nebo „čestné prohlášení o dodržování požadovaných podmínek“). Bylo připuštěno prokázat splnění požadavku zadavatele ve vztahu k různým částem předmětu plnění též kombinací uvedených dokladů.

V případě prokazování splnění požadavku zadavatele prostřednictvím ČP bylo současně nezbytné u každé položky, která je prokazována prostřednictvím ČP, identifikovat výrobce, značku a uvést adresu továrny (továren v případě využití více míst pro různé fáze výroby), v níž fakticky probíhá proces výroby. Tyto údaje jsou pak přílohou smlouvy.

Zadavatel zvolil jako možný způsob prokázání požadovaného doklad o členství ve vícestranné iniciativě FWF, neboť tato sleduje zadavatelem požadované podmínky a lze ji považovat za důvěryhodnou (např. z toho důvodu, že ke kontrole podmínek v továrnách výrobců využívá jak své vlastní síly, tak externí subjekty a jedná se o kontroly předem neohlášené; od svých členů vyžaduje poskytnu-

tí informací o jejich poddodavatelích). FWF má v současné době více než sto členů.

Jako alternativa bylo výslovně připuštěno ČP, s ohledem na to, že nelze pochybovat, že při výrobě oděvů spousty dalších značek jsou požadované podmínky dodrženy taktéž. Členů FWF a obdobných nezávislých iniciativ přibývá. Zadavatel, zejména pro případ prokazování požadovaného prostřednictvím čestného prohlášení o dodržování požadovaných podmínek, vytvořil ve smlouvě zázemí pro případnou kontrolu dodržování požadovaných podmínek při výrobním procesu (viz citaci níže).

Vzorové čestné prohlášení o dodržování požadovaných podmínek

„V souladu s prioritami stanovenými Strategií odpovědného veřejného zadávání resortu práce a sociálních věcí zadavatel od účastníka zadávacího řízení při plnění veřejné zakázky vyžaduje zohlednit koncepci ‚etické výroby‘. Zejména je kladen důraz na dodržení: zákazu nucené práce; zákazu dětské práce; bezpečných a zdravotně nezávadných pracovních podmínek; platných pracovních smluv.

Účastník zadávacího řízení, tj. ... [identifikace účastníka zadá-

vacího řízení] ..., tímto čestně prohlašuje, že při výrobním procesu textilu (tj. šití, pletení a jiné úpravy látek či jiných použitých materiálů nezbytné ke vzniku nabízeného finálního produktu), který je nabízen k dodání a bude dodáván (konkrétní produkty blíže specifikovány níže), jsou ve všech fázích výrobního procesu dodržovány minimálně následující podmínky: zákaz nucené práce, zákaz dětské práce, bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, platné pracovní smlouvy v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2014/24/EU ze dne 26. 2. 2014, zejména její přílohou X., jakož i standardy stanovenými úmluvami Mezinárodní organizace práce.

Prohlášení se vztahuje k následujícímu konkrétnímu plnění:

□ ... [účastník zadávacího řízení zakřikuje, souhlasí-li s následujícím] ... Účastník zadávacího řízení prohlašuje, že údaje uvedené v příloze č. ... smlouvy ve sloupci ‚adresa továrny‘ jsou považovány za obchodní tajemství a má s nimi být tímto způsobem nakládáno.“

Ze smlouvy

„Kupující je oprávněn provést (a to i prostřednictvím zmocněné třetí strany) audit dodavatelské továrny, která se podílí na výrobním procesu dodávaného zboží za účelem prověření plnění podmínek deklarovaných v prohlášení o etické výrobě podle přílohy č. ... této smlouvy (doklad prokazující členství ve FWF / doklad prokazující členství ve World Fair Trade Organization / čestné prohlášení o dodržování požadovaných podmínek). Prodávající je povinen poskytnout k tomuto součinnost. Totéž platí pro jeho poddodavatele.

[...] Kupující je oprávněn od této smlouvy odstoupit v případě jejího podstatného porušení ze strany prodávajícího. Za takové podstatné porušení se považuje zejména, nikoliv však výlučně: [...] Pokud prodávající poruší povinnosti prodávajícího podle předchozího odstavce nebo podle přílohy č. ... této smlouvy (doklad prokazující členství ve FWF / doklad prokazující členství ve World Fair Trade Organization / čestné prohlášení o dodržování požadovaných podmínek).“

SHRNUTÍ

- **Výsledek zadávacího řízení: Smlouva byla uzavřena se slovenskou výrobně-obchodní společností KORAKO plus, s. r. o.**
- **Požadavek zadavatele na splnění požadovaných aspektů SOVZ byl prokázán ČP včetně uvedení identifikace výrobce, značky a adresy továrny (továren v případě využití více míst pro různé fáze výroby), v níž fakticky probíhá výrobní proces ve smyslu předmětné VZ.**
- **Podle uzavřené smlouvy probíhá výrobní proces většiny požadovaných částí předmětu plnění v Evropě a nabídková cena nepřekročila předpokládanou hodnotu.**